

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»

на тему: «Фінансова безпека України: стан та перспективи зміцнення»

Виконавець:

студентка ФФБС

Бойченко Катерина Олександрівна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Курганська Елеонора Іванівна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Умови світових глобалізаційних процесів та державних перетворень вимагають вітчизняну науку посилити теоретико-методичні основи управління фінансовою безпекою держави, суб'єктів підприємництва та фінансових інститутів. У сфері національної безпеки країни відбуваються зміни принципового характеру. Теперішній процес забезпечення безпеки повинен відбуватися не лише через запобігання загрозам, а й повинен формувати такі умови, які б стимулювали розвиток суспільства під час проведення економічних перетворень.

Мета дослідження полягає у дослідженні та обґрунтуванні теоретико-методичних та практичних засад фінансової безпеки держави в умовах фінансових перетворень.

Завдання дослідження:

- з'ясувати сутність фінансової безпеки як основи економічної безпеки держави
- розглянути сутнісні характеристики фінансової безпеки
- дослідити нормативно-правове регулювання щодо забезпечення фінансової безпеки держави
- оцінити основні ризики та загрози фінансовій безпеці України
- систематизувати основні підходи щодо оцінки рівня фінансової безпеки в Україні
- дослідити основні тенденції та прогнози щодо загального стану фінансової безпеки України
- розглянути світовий досвід забезпечення фінансової безпеки
- запропонувати шляхи забезпечення фінансової безпеки в Україні

Об'єкт дослідження – фінансова складова економічної безпеки держави.

Предмет дослідження - теоретико-методичні засади фінансової безпеки і аспекти її забезпечення.

Методи дослідження. Методологічною основою дипломної роботи є системний, ситуаційний та функціональний підходи, прийоми індукції і дедукції, аналізу і синтезу а також праці вітчизняних та зарубіжних учених із питань забезпечення фінансової безпеки.

Інформаційна база дослідження - Конституція України, Бюджетний кодекс України, законодавчі та нормативно-правові акти України, аналітичні матеріали і звіти Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Національного банку України, Державної Казначейської служби.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (102 найменування) та додатків на 13 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 138 сторінок. Основний зміст викладено на 115 сторінках. Робота містить 18 таблиць, 19 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретико-методичні основи забезпечення фінансової безпеки держави»*, розглянуто сутність фінансової безпеки в тому числі її характеристики, чинники впливу та нормативно-правове забезпечення.

У другому розділі *«Оцінка фінансової безпеки держави»* досліджено підходи до оцінки рівня фінансової безпеки, її тенденції та прогнози щодо загального стану. Приділено увагу основним загрозам фінансовій безпеці.

У третьому розділі *«Стратегічні пріоритети забезпечення фінансової безпеки»* розглянуто світовий досвід забезпечення фінансової безпеки. Обґрунтовано шляхи забезпечення фінансової безпеки в Україні.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. З'ясовано сутність фінансової безпеки як основи економічної безпеки держави. Основною метою безпеки можна визначити реалізацію заходів із нейтралізації ризик-факторів, що мають негативний вплив на життєво важливі інтереси громадян, суб'єктів господарювання, держави й досягнення такого рівня економічного стану в країні, який би характеризувався фінансовою стабільністю та економічним піднесенням та позитивно впливав на загальну життєдіяльність соціуму. На фінансах базується економіка будь-якої країни, фінанси – «кров» економічної системи держави, без якої економіка будь-якої країни в сучасних умовах не може функціонувати. Тим більше, що фінанси виступають як сукупність економічних відносин, які виникають в процесі обороту грошових коштів. Тому фінансова безпека має входити окремою підсистемою до системи економічної безпеки. Таким чином, фінансова безпека – це захищеність фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин; певний рівень фінансової незалежності, стабільності і стійкості фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів, що складають загрозу фінансовій безпеці; здатність фінансової системи держави забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та стає економічне зростання.

2. Розглянуто чинники та сутнісні характеристики фінансової безпеки. Встановлено, що існують зовнішні та внутрішні чинники впливу на фінансову безпеку. До зовнішніх чинників відносяться геополітичні інтереси, рівень фінансової незалежності (з урахуванням міжнародної фінансової допомоги та обсягу іноземних інвестицій), коливання валютних курсів країн-партнерів на світовому економічному просторі, конкурентоспроможність країни на міжнародному рівні, стан ділової активності країни та глобалізаційні економічні процеси. До внутрішніх чинників відносяться демографічні, політичні, соціальні, економічні, так чи інакше вони всі між

собою взаємопов'язані. Встановлено складові елементи фінансової безпеки : бюджетна безпека, боргова безпека, валютна безпека, грошово-кредитна безпека, банківська безпека, безпека небанківського фінансового ринку.

3. Досліджено нормативно-правове регулювання щодо забезпечення фінансової безпеки держави. Встановлено етапи становлення правового забезпечення фінансової безпеки України. Обґрунтовано дієвість чи недієвість Законів, положень, документів щодо забезпечення фінансової безпеки держави.

4. Оцінено основні загрози фінансовій безпеці України. Запропоновано їхній поділ на внутрішні і зовнішні. З'ясовано, що основними зовнішніми загрозами фінансовій безпеці є кібератаки на фінансовий сектор та поглиблення фінансової глобалізації. Внутрішніми загрозами є дисбаланси фіскального простору, формування яких спричинене бюджетною розбалансованістю, неефективністю податкової системи, надмірними бюджетними витратами, зростанням боргового тягаря, низьким рівнем фіскальної дисципліни, недосконалістю вітчизняного законодавства з питань оцінки рівня фінансової безпеки та фінансово-кредитних відносин, низьким рівнем інвестиційної привабливості та розвитку фондового ринку.

5. Виділено методи вимірювання рівня фінансової безпеки. Для здійснення оцінки рівня фінансової безпеки України запропоновано використовувати індикатори Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Пояснено характеристичні значення та формулу розрахунку для кожного індикатора..

6. Досліджено основні тенденції та прогнози щодо загального стану фінансової безпеки. Зокрема розраховано числові дані індикаторів фінансової безпеки за 2009-2019 роки. А саме: відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП, рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, відношення державного та гарантованого боргу до ВВП, валові міжнародні резерви України, рівень доларизації грошової маси, співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті, частка надходжень страхових премій 3-ьох найбільших страхових компаній у загальному обсязі надходжень страхових премій(крім страхування життя), рівень проникнення страхування (страхові премії до ВВП), частка споживчих кредитів, наданих домогосподарствам, у загальній структурі кредитів, наданих резидентам

7. У результаті дослідження зарубіжного досвіду забезпечення фінансової безпеки держави вдалося виокремити придатні для впровадження у вітчизняну практику державного управління заходи, які сприятимуть стабілізації фінансової сфери та зміцненню фінансової безпеки України загалом. Серед цих заходів є доцільним: запровадження прогресивних ставок оподаткування доходів фізичних осіб, посилення взаємодії податківців з іншими органами державної влади та приватним сектором, введення «податку на кваліфікацію», дотримання політики бюджетної економії з одночасним недопущенням неефективного використання бюджетних коштів, підхід до фінансової безпеки повинен бути

комплексним, охоплювати низку заходів, при цьому повинна бути продумана і дотримана певна почерговість вжиття запланованих заходів, розроблення стратегії управління боргом, запровадження банківського податку, прогнозування та попередження загроз.

8. Встановлено, що шляхами забезпечення фінансової безпеки України є: запровадження показників податкової безпеки, показників кібербезпеки, принципів стратегії забезпечення фінансової безпеки держави, ефективне використання бюджетних коштів, а також залучених коштів від міжнародних фінансових організацій, контроль за станом державного боргу, стабілізація банківської системи, відновлення довіри до національної валюти та вітчизняних фінансових інститутів та ін.